

meningsbaserede frasinger skal have en indre sammenhæng og et ydre udtryk. Knud Lindholm Lau citerede Viggo Forchhammer:

"Målet med al stemmedannelse må være det at fjerne alle hindringer og udvikle alle muligheder for, at stemme og sprog kan blive et umiddelbart levende udtryk for vor tanke og følelse".

Formålet med prosaisk kommunikation er at nå en virkning, sluttede Knud Lindholm Lau og spillede bolden til Niels Krause-Kjær, der dribblede videre.

Den der lever stille, dør

Niels Krause-Kjær, der er journalist og forfatter, talte over emnet "Den der lever stille, dør". Niels Krause-Kjær har bl.a. skrevet romanen Kongekabale. Han er tidligere journalist på Jyllands-Posten, pressechef for den konservative folketingsgruppe og leder af journalistuddannelsen på Syddansk Universitet, og også vært på det ugentlige radioprogram "Krause på Tværs" på DR P1.

Niels Krause-Kjær fokuserede på tid og opmærksomhed.

"Hvem styrer debatten, hvem får magten, hvem flytter holdninger? Det gør de kloge og nogle gange kyniske historiefortællere. Engang sagde man at den der lever stille, lever godt. I dag dør den der lever stille. Opmærksomhedsekonomien har gjort opmærksomhed til tidens knappest ressourc, og ofte afgøres det hele på blot 15 sekunder. Nogle politikere og erhvervsfolk har lært det. Andre gør det aldrig og dør derfor en langsom og pinefuld død."

De afgørende for succes i vor tid, sagde Niels Krause-Kjær, er tid og opmærksomhed. Vi lever i en opmærksomhedskultur eller -økonomi. Det drejer sig om opmærksomhed, men på egne præmisser, vel at mærke. Informationer uden opmærksomhed giver ingen mening. Mængden af informationer stiger konstant, på papir, i bøger, på internettet. Niels Krause-Kjær fortalte at man i politiske kampagner opererer med budskaber, der er beregnet til at slå igennem hos vælgerne på turen fra postkassen til skraldespanden, fordi kampagneplanlæggerne ved at brochuren ikke bliver taget med ind i stuen. Med de korte klip der er på TV er magten flyttet ind i redigeringsrummet, seertal måles minut for minut. Er seerne utilfredse med det de ser finder de blot en anden kanal. Vi lever i en slags "sound-bite-demokrati". Hver gang strukturerne i informations- og kommunikationsteknologien (IKT) ændrer sig, ændrer magtstrukturerne sig. Vi er altid tilbøjelige til at overvurdere sådanne virkninger på kort sigt og undervurdere dem på langt sigt. Politikerne lærer at udtrykke mening i hovedsætninger på 7 sekunder. De gør det for at erobre magten tilbage fra redigeringsrummet, ikke fordi de ønsker den udvikling.

Sproget er ikke et redskab – tanker om sprog, magt og professionsetik

Steen Nepper Larsen er lektor ved [GNOSIS](#), Aarhus Universitets forskningsenhed til studiet af sind og tænkning. "Sproget er ikke et værktøj, men erkendelsens kød og blod. Sproget er ikke en privat opfindelse, og det var her lang tid før der overhovedet var tænkt på mig" – lød oplægget fra Steen Nepper Larsen.

"Sproget er mundens blomst og et socialt bånd. Det taler gennem os, og vi kan ikke lægge det fra os, endsiqe tale os ud af det. Jeg er i det, og det er i mig. En cykel kan vi parkere, og en tom mælkekarton kan vi smide ud; men vi kan ikke parkere sproget, smide alle konsonanterne på møddingen eller delete alle navneord.

Det vidunderlige ved sproget er at der bliver mere af det når det bliver brugt, at det er alles og ingens. Men samtidig med at sproget ikke er et værktøj, og at det principielt ikke kan ejes af "nogen", så kan det bruges til magtudøvelse og manipulation. Der tales om udlændingesservice, formuleres kompetencekrav, skrives elevplaner og gennemføres medarbejderudviklingssamtaler, mens det falske sniger sig ind i ordene.

Når der navngives og klassificeres så sættes sceneerne for de sociale spil – og de er hverken frie eller neutrale. Hvis borgerne og professionsbærerne (fx lærerne, de uddannelsessøgende og "klienterne") ikke er i stand til at beskrive hvad de selv vil og kan, så bliver de beskrevet af andre. Ud over et vågent sprogligt beredskab gælder det om at erhverve sig et værdigt sprog. Sådan kunne en ambition formuleres."

Til tilhørerne sagde Steen Nepper Larsen, at sproget ikke er et redskab. Man kan ikke parkere det, og man kan ikke undvige det. Vi kan ikke slippe væk fra sproget i drømme, vi kan ikke drikke os ud af det, og vi kan ikke tale os ud af det. Man kan ikke deducere danske kerneværdier fra danske salmer, for hvad er dansk? Sproget er indoeuropæisk, fællesgermansk, oldnordisk, fyldt med nye og gamle ord. Sproget er ikke truet, men bevæger sig. Ingen ejer sproget, ingen blev taget med på råd da grammatikken blev til, mening bliver skabt sprogligt, eller med Heidegger: "Sproget er menneskets herskerinde". Vi har ikke selv fundet på sproget, vi kontrollerer det ikke, vi deler det altid med andre. Vi er altid allerede i sproget, i kroppen, i tide og i det sociale.

Steen Nepper Larsen gav eksempler på at sproget også kan misbruges. Myndigheder kan eksempelvis henvise til 3. instans, uden begrundelse og uden argumenter: "Det skyldes skattestoppet, det skyldes forureningen, det er nødvendigt", og fralægger sig dermed et ansvar. "Alle andre sprogspl står til ansvar over for det økonomiske".

Sproglig mangfoldighed længe leve

[Michael Ejstrup](#) er sprogforsker og ph.d.-stipendiat. Han er ved at afslutte en afhandling om moderne dansk talesprog. Arbejdet med ph.d.-afhandlingen sker blandt andet i samarbejde med Lunds Universitet. Skoler og medier har i flere hundrede år brugt københavnsk som rettesnor for rigtigt og forkert dansk. Men den sproglige mangfoldighed trives og vil også fremover være en del af vores hverdag.

Michael Ejstrup mener, "at dialekterne lever og har det godt, men at vi glemmer at skelne klart mellem skrift og tale. Skriftsproget er underlagt regler som f.eks. retstavning, mens talesprog er primære og ikke underlagt formelle regler, selvom vi alle bestemt har både smag og fine fornemmelser, når det gælder sprog.

Vi skal øge fokus på forskellene mellem skrift og tale, fordi det har stor betydning i undervisning af børn. Vi skal acceptere og glæde os over vores sprudlende sproglige mangfoldighed i dansk, og vi skal have større

opmærksomhed på den. Der er aldrig kommet noget godt ud af at pege fingre ad noget, som i den grad er en integreret del af kultur og identitet."

Bag computeren sagde Michael Ejstrup, at der ikke er noget der er mere rigsdansk end andet. Vi har et fælles skriftsprog, men danske talesprog. Alle danskere har som udgangspunkt en fælles forståelse af det fælles skriftsprog. Vi skal ikke se ned på sprog der falder uden for rammerne, men være opmærksomme på dialekter og børns sprogbrug. Sprogfejl og sproglig mangfoldighed bliver ofte til nye former for korrekt dansk. Mangfoldighed i form af sprogfejl, der overlever, er ofte mere systematiske end de regler der var der før. Sproget er ikke en kode, ikke kun logos og logik. Michael Ejstrup afspillede sjove sound-bites og gav eksempler på sjove udtryk og lån: "sweetheart er et engelsk lån der er kommet for at forsvinde". Men hvordan med "sy i tråd med tidens trendenser".

Er det danske samfund et-, to- eller flersproget, og er det overhovedet vigtigt?

Anne Holmen er professor i tosprogethed og dansk som andetsprog. Hun er optaget af forholdet mellem sprog og samfund og især af de problemstillinger, dette forhold rejser i forbindelse med pædagogik og uddannelse. Anne Holmen er leder af ph.d.-skolen i uddannelsesforskning ved Danmarks Pædagogiske Universitetsskole, Aarhus Universitet.

Anne Holmen tog i sit indlæg "udgangspunkt i folkeskolens officielle terminologi vedrørende de såkaldte "tosprogede elever" og skitserede hvilken uddannelsesstærkning der præger deres skolegang. Hvad kan man kalde skolens ikke-tosprogede elever? Hvordan kan man karakterisere den danske sprogpoltiske tænkning i lyset af fx den nordiske sprogdeklaration og arbejdet med at udvikle sproglig mangfoldighed i Europa?"

I det danske samfund, forklarede Anne Holmen med støtte fra sine powerpoints, bruges mange sprog. Der er en langt større sproglig kompleksitet end tidligere. Men hvor mange modersmål tales egentlig i Danmark, det ved vi ikke helt præcist. Og hvor mange sprog på forskellige niveauer?

Anne Holmen belærte os om at tosproget eller tosprogethed ikke bare er noget vi kalder de andre. Det er faktisk officiel terminologi fra lov om folkeskolens § 4. Der er i den forstand omkring 10 procent tosprogede i Danmark. Nogle taler ét sprog ude, et andet sprog hjemme – det er hoveddøren der skiller. Der kan også være tale om sprogblandinger, sprog tales i forskellig grad, i forskellig sammenhæng i forskellige niveauer: "Der er mange måder at være tosproget på".

Regeringsgrundlaget fra 2001 afskaffede tilskud til modersmålsundervisning, bortset fra EU-borgernes børn. Debatten i uddannelsessystemet handler blandt andet om mainstreaming, dvs. de tosprogedes deltagelse i almindelige klasser. Er der tale om submersion (sprogdrkning) eller immersion (sprogbad)? Tosprogede elever klarer sig dårligt i mainstreaming-klasser i Danmark. Det er blandt andet svært at skelne hvorvidt der er tale om indlæringsvanskeligheder eller dårlige kundskaber i dansk. Anne Holmen fortalte om kampagnen "Education for all" i Afrika og anbefalede dansk andetsprog som fag, modersmålet som læringsredskab. Sproget skal være en refleksiv komponent, en bevidsthedskomponent. Det at udvikle sprog bør være en del af alle fag.

Det danner på sigt en lille ekstra klump brusk til at bære belastningen. Af sanseapparatet

[Ursula Andkjær Olsen](#) er forfatter og har udgivet fem digtsamlinger, senest [Havet er en scene](#), 2008, Gyldendal.

Ursula Andkjær Olsen talte om "poesi der er båret af en forestilling om stemme i teksten. En forestilling om stemme som har hentet næring fra musikalske formprincipper, men som også helt grundlæggende har at gøre med sproget når det er henvendelse, sproget når det står spændt ud mellem individualitet og kollektivitet, og sproget når det holder begreber og billeder i nødvendigt dynamisk spil."

Ursula Andkjær Olsen talte om stemmen i poesien og i litteraturen, om kompositionen i poesien som strukturen i musikken, det tidlige, det gentagne, det udfoldede tema. Skriftlige stemmer henvender sig til os, fx i reklamer. Ursula Andkjær Olsen arbejder med det stadige versus det dynamiske, det uudsigelige i forhold til det sigelige, om mødestedet for klang, begreber, ord og lyd:

"Kvalificering af begrebet om stemmen i litteraturen rækker ud efter tidligheden i musikken. Stemmen skal have tid til at leve og ånde".

Metafor- eller billedpoesi versus stemmepoesi. Ursula Andkjær Olsen ønsker begreber fra musikken i poesien, en ikke-narrativ sammenhæng, en klanglig, rytmisk bearbejdning, mønstre i tid.

[Afslutning](#) på konferencen ved Claus Nielsen, Dansklærerforeningens næstformand

"Hver dag har sit sprog"

Jørgen Christian Wind Nielsen

[Forbundet Kommunikation og Sprog](#)

Læs også:

1. [Hvor slemt stA?r det til med dansk sprog?](#) Dansk er et af verdens allerstA?rste sprog. PA? de fleste opgA?relser over antal sprogbrugere rangerer dansk i top-100 ud af tusindvis af sprog. Dansk er ogsA? et af verdens allerbedst...
2. [Er dansk et truet sprog? En eftermiddag blandt konservative studenter](#) De Konservative Studenter organiserer jævnligt forelæsninger. Den 4. maj var forelæseren Christian N. Eversbusch fra Modersmålskredsen på besøg på Aarhus Universitet, inviteret af studenterforbundet. Han er retoriker, og jeg tror...
3. [Ingen fare for domænetab: naturvidenskabelige forskere vil altid have brug for dansk](#) Mia Madsen: "Der vil altid være brug for dansk" Er naturvidenskabelig forskning truet af domænetab til engelsk? Hvis forskerne næsten udelukkende udgiver artikler på engelsk, betyder det så ikke, at...
4. [Dansk tunge](#) Det nordiske sprogfællesskab i vikingetid og tidlig middelalder De germanske sprog i Europa omkring år 900. Rødt: nordisk (mørkerødt: vestnordisk/norrønt; lyserødt: østnordisk/olddansk og fornsvensk). Grønt: vestgermansk. Blåt: østgermansk. (Kort: <http://wiki.verbix.com/Languages/GermanicNorth...>

Tagget med: [Anmeldelser](#), [Dansk](#), [dansk lærerforening](#), [foredrag](#), [konferencer](#)

Skriv en kommentar

Navn (kræves)

E-mail (kræves)

Hjemmeside

Send mig en e-mail når der kommer flere kommentarer.